

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"א

פרשת מקץ

א. רמב"ן.

פרק מא' פסוק לו': (לו) והיה האוכל לפקדון לארץ. אמר שיהיה האוכל פקדון ביד פקידי פרעה לצורך הארץ לשבע שני הרעב. ולא יוציאו ממנו לדבר אחר שלא תכרת הארץ ברעב. כאשר לא מתו הפרות בכחשיהן:

אלה

1. קרא של את הפסוק, איך היית מפרשו בלא דברי פרשני?
2. מצטט מה מוסיף פרשני להבהרת התמונה?
3. מה קרה לפרות ואיך ניתן להסביר זאת?

* * *

ב. בלי יקר.

פרק מב' פסוק ט':

נחבאים בין האנשים, לשמע מה יספור האנשים זה לזה, על כן אתם מתפזרים בין אנשים הרבה, כי זה ישמע כאן וזה במקום אחר, וזה מופת גדול אשר אין פה להשיב עליו. ומצד שראו אותן נכנסין בעשרה שערי העיר, חשדם ב"ערות הארץ באתם לראות", אבל מפל מקום אינו מופת גדול כל כך כמו הראשון, כי יכולין אתם לתרץ ולומר שאין לכם שיכות זה עם זה, וכל אחד בא מדרך אחר, וקרה מקרה שבתוך העיר נתועדקתם יחד, כי אין זה רחוק שעשרה שלוחים יתועדו יחד לשבר בר. אבל ענין המרגלים אינו תלוי בזה, כי אם תמצוי לומר שכן הוא, מפל מקום מה שפל אחד מכם מטמין עצמו בגנב זה מופת שפל אחד מכם מרגל. על כן אני אומר שתרוייהו איתנהו בכם, והאחד ראיה על חברו, ולא זו שמרגלים אתם, אלא אפלו לראות בערות הארץ אתם חשודים, אף על פי שעל זה יש לכם התנצלות, מפל מקום מאחר שודאי מרגלים אתם אם כן גם לראות ערות הארץ קרוב לודאי.

וביאמר אלהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם. נתקשו המפרשים בנכוח זה, ובשנוי הלשון, במה שהזכיר "מרגלים" ו"ערות הארץ" שניהם יחד, ולפעמים "מרגלים" לבד, ולפעמים יזכר "ערות הארץ" לבד, הלא דבר הוא. ובעקדה ומהר"י אפרובנאל תמצא דרך אחד לכל הספקות כמנהגם, כי דרך אחד לשניהם על הרוב. והקרוב אלי לומר בזה, שהיו כאן עלילות שני דברים, בדרך שפרש בספר "תולדות יצחק" שיש שני מיני מרגלים: אחד הוא המרגל באנשי המלחמה, מה הם עושים ומה הם מדברים ואנה ילכו; השני הוא המרגל באיזו מקום מהיכן העיר נוחה לכבש. ויכנגד הראשונה אמר: "מרגלים אתם", ויכנגד השניה אמר: "ערות הארץ באתם לראות". ועל פי דרך זה נראה לי שבכל השנויים שבפסוקים אלו, לפי ששני אלו כל אחת קשה משל חברתה, כי יוסף הערף לפן סבה וטעם לכל עלילה, כי מצד שראו אותם מטמינים את עצמם בתוך הבאים, אמר "מרגלים אתם", כי זה מופת חותך שאתם

מקצ

1. התוכל לנסות ולמצוא את הקושינות שאמדו לפני הפרשנים השונים בצנינו?
2. פרשנו קובץ שיש שני מיני מראשים, תסביר.
3. מה ניסה יוסף "להדביק" בהם בדבריו ואל מה הוא מקסס זאת?
4. מה מחשיד יותר ומה חמור יותר בהתנהלותם?

* * *

ג. הכתב והקבלה.

פרק מב' פסוקים יד' טו':

(יד) הוא אשר דברתי. כלומר עד הנה אמרתי בנודונה מרגלים אחס אצל עכשיו יש ויקום לצרכו, ע"ז יורה נלח הוא וכן הוא אשר דבר ה' בקרוצי אקדש (רל"ט), ורע"ט פי' אותו האחד שחס חוננים שאיננו, ואיננו מפרשים חנה הלך, הוא שהלך בעלמס להגיד מה שראיתם או שהכונתם כדי לרגל, כמו שאמרתי: (טו) חי פרעה. ערש"י, ואמר הרל"ט הנראה שהוא אמר שיצתנו דבריהם האמת אתם, ואם אין האמת אתם נשבע היחם מרגלים, וכבר הוא היה יודע שהאמת אתם אי"כ לאמת נשבע ולא צסקר ולא קלל אי"כ את פרעה, וגם כשנשבע צראשונה פי פרעה חס תלחו מזה, ר"ל שלא ינחו כולם כ"א צבוא אחיכם וכן קיים דברו שעכב את שבעון, ונשאר אי"כ יוסף ונשלם לפרעה רעה תחת טובה ולקללו: בבוא אחיכם הקטן. עד הנה נתקיימו דברי חלוננו הראשון דבנאלונים חלוניים שבו נאמר ויגד אותו לחמיו ויוסיפו שגוא אותו ולא היה רק עשרה אחים ואין צנינון עמם בכלל, וכעת לא היו רק עשרה, ומסר עוד להתקיים חלום לאחד עשר כוכבים ונשתחויס לכן החמיל להשתדל אחר ציאת צנינון הנה:

שאלות

1. איך הוא מסביר את מילת: "הוא"?
2. כמה שונה דעתו של הסבורנו (רצ"ס) מן הצ"ל?
3. מה הקושי בפסוק טו' בצנין "חי פרעה"?
4. איך פרשנו מנסה לצאת מן הצנין מפלי להצליח את יוסף ו/או את פרעה?
5. בקטע האחרון מנסה פרשנו להסביר מה הדריק את יוסף בתביעתו לו, למה זה חשוב לו?

* * *

ד. רש"ר הירש.

פרק מד' פסוקים יד', טו':

(יד) עתה יהודה בראש; הגיע זמנו לעמוד בערבותו. (טו) הרי כאן כל צורות הדיבור: מה יש בידינו לאמר, שירכך את לבך ויתקבל על דעתך: מה נאמר; — במה נסתייע ועל מה נתעקש — מה נדבר; — או היאך נצטדק. אהת נוכל לומר: מעורן זה אנחנו נקיים, אך במקום אחר חטאנו בודאי, ועל כך אנחנו נענשים. הרי יוסף חשד בכולם וראה את בנימין כערב ליושרם. עתה הערב עצמו נתגלה כגנב, ומשום כך היו סבורים שהחשד הישן יחזור וייעור וכולם יימסרו לעבדות. רק משיוסף גילה שבדעתו להעניש את בנימין לבד, והם יהיו נקיים, העז יהודה להגיש את עצמותיו.

שאלות

1. מהו חידושו בפיאורו את פסוק יד'?
2. איך מסביר פרשנו את צורות הדיבור השונות?
3. פרשנו קובץ: "מצוון זה אנו נקיים, אך במקום אחר חטאנו" איך זה נראה בפסוק?

* * *

ה. תועליות להרלב"ג.

פרק מב' פסוק כד':

ויסב מעליהם ויבך :

לשם שימפעל ברשותו אחיו בלרה וחקף אס גמלוהו רע בהכליה מה שאפשר
כלא תראה כי יוסף ברשותו אחיו בלרה נקמרו רחמיו עליהם ויסוב מעליהם
לככות ולתנשם הוכרת להשארם בכאב לב מעט כדי לבחון מה שרלס לבחון אות' מכנימן :

* * *

ו. המשתדל.

פרק מג' פסוק ג' :

[ג] לא תראי פני : דעו שאם תבואו בלא אחיכם, לא תראו פני, לא יהיה לכם
רשות לבוא לפני ולא יותן לכם שבר. זה טעם: העד העיד בנו האיי"ה הזהירנו
והודיענו : אם תעשו כך וכך יקרה לכם כך וכך ; ואולי גם אנקלוס לכך בתכוון
להודיע שאיגו צווי אלא הזהרה, ולכך נטה מלשון המקרא (עיון רש"י) וחירגם
אלהן כד אחוכון עמכון.

אלות

1. לכאורה מה הקושי האפשרי?
2. איך פרשננו מספיר דעתו?
3. מה בדיוק פירושו של אונקלוס כאן?